

2004.

7-8. szám

MÁTRIX

MAGYARCSOPORT-PSZICHOTERÁPIÁS EGYESÜLET

csopmatrix@freemail.hu

**A Magyar Csoport-pszichoterápiás Egyesület szakmai
elektronikus kiadványa.**

Megjelenik negyedévenként.

Szerkesztik: Ormay Tom, Tamás Mari, Urbán Éva, Fekete Karolina, Sári
Tímea

A Mátrix informális folyóirat. Kötetlenebb, mint a szakma többi idevonakozó közleményei. Ez szándékos, mert azt szeretnénk, ha itt, mindenki szabadon leírná nézeteit, és reagálna mások írásaira és a szakma eseményeire.

Az itt megjelent írások szerzői joga az író tulajdonában marad, övé a felelősség és az anyagot továbbra is tetszése szerint felhasználhatja.

Írásokat szívesen fogadunk a szakma bármely területéről, képviselőjétől,
Word formában.

Beküldendők a következő címre: ormaytom@axelero.hu,
csopmatrix@freemail.hu

ARCOK NÉLKÜL – HIV CSOPORTMUNKA

dr. Dégi L. Csaba
egyetemi tanársegéd
EMTE – Sapientia, M-hely
dcsaba@ms.sapientia.ro

1. Szakmai tapasztalatok

Egyéni és közös élettörténetek, családi és közösségi sorstapasztalatok, szenvedő anyák, hiányzó feleségek és megtört személyes utak találkoztak a csoport védő – tápláló – megerősítő és jövőt építő környezetében.

A HIV fertőzött gyerekek szüleinek csoportmunkájában nemcsak a felkínált problémákkal – elakadásokkal, a családi élet normatív és paranormatív eseményeivel találkoztam, hanem leginkább az élet és halál összefonódásával. Mária, Erzsébet, Ibi, Anci, Ilona és Kati, kiscsoportom tagjai, az egyéni – családi és társas életükben, arcok nélkül vállalják az élet és halál harcát.

Az arc nélküliség összetett és tanult, társadalmilag valamilyen formában kikényszerített és támogatott létforma, amely nemcsak az identitás konkrét, leolvasható – leellenőrizhető jegyeinek elrejtését, hanem az orvosi málpraxis során megfertőzött HIV+ gyerekek tragédiájának látszólagos, felszíni megtagadását és egyben mélységes felmagasztalását is jelenti.

Az elmesélés, a családi és társas élet kapcsolati színterén az érintettek tagadják, átnevezik, megszelídítik és lehazudják a végzetes betegséget. Önhamisító próbálkozás ez, hiszen ők a tragédiában, a veszített reményben élnek. A traumából építkeznek.

Az arc nélküliség, nemcsak a marosvásárhelyi kisközösség tolerancia szintjét és önelemzési képességét példázza, hanem a HIV fertőzött gyerekeknek és hozzátartozóinak védelmet nyújt a külvilággal, a jövővel és az élettel szemben. Egyértelmű, hogy az arc nélküliség maga-vállalt halál ugyanis protektív szerepe ellenére lehetetleníti a mítoszok és hazugságok nélküli családi életet és a társas kapcsolatok, a támaszkeresés ajándékát is.

Az igazi arc, a betegség és nyomorúság, az élet és halál harcának felvállalása nélkül nincsenek utak és terek a tükrözésre, az egyéni és közösségi tisztázó jellegű visszatükrözésre és a továbblépésre, az életre.

A HIV fertőzött gyerekek szüleinek, a Benone Alapítványnál szervezett csoportmunka, az élet és halál találkozása – az a hely, ahol vállalni lehet valódi identitásukat, igazi arcukat, azonban el kell veszteni védő funkcióját, és szembesülni kell az élet, a jövő kihívásaival, ennek távlataival.

Ventilláció és konfrontáció, önsegítés és strukturált intervenció, veszteség feldolgozás és kommunikációfejlesztés az alapvető feladatom, hiszen a csoporttagok sajátos igényeire és állapotára keresem a leghatékonyabb választ.

A sokarcú de egyoldalú halállal szemben, a veszteséggel, a regresszióval, a dermedtséggel, a fejlődésbeli képtelenséggel, az elrontott – megtört életúttal kénytelen vagyok / vagyunk találkozni, ugyanis ez a csoporttagok múltjának története, arcuk nélkülisége. Ugyanakkor a csoportmunka módszereivel, gyógyító folyamataival és tényezőivel ki tudjuk építeni a jövőt, az élet ösvényét, a további minőségi családi együttélést és az önbeteljesítést. A csoport megtartó, biztonságos keretei között az anyák meghalnak, elsiratják arc nélküliségüket, megmossák arcukat és új társas tükörbe néznek.

Csoportlétünk nem ikaroszi út, nem sziszifoszi munka, hanem az ödipuszi sors és identitáskeresés próbája – az igazi arc és arc nélküliség, az élet és halál kettős párbaja. A csoportmódszer és a csoportvezető vörös fonal a tragédia labirintusában de életmentő iránytű is a személyes, családi és társas jövő újraépítésében. A csoportmunka perspektívájából illetve a munkanaplóm és a tagok beszámolóinak részleteiből ismertetem ez a folyamatot.

2. Élet és haláltörténetek

2004 márciusában, a Benone Alapítvány felkérésére és belső szervezésében indult a HIV fertőzött gyerekek szüleinek csoportmunkája. 6 csoporttag jelentkezett, hat középkorú anya. Négyen Marosvásárhelyt laknak, két személy vidékről utazik. A beteg gyerek gondozói segélyjuttatásából, állami támogatáson élnek.

A kezdés pillanatában ismeretlen volt számomra, az akaratukon kívül megfertőzött HIV+ gyerekek és hozzátartozóinak tragédiája. Elérhető, biztos segítségre nem számíthattam a döntés, a bevállalás mérlegelésének idején.

Tehetetlennek, reménytelennek és adott ponton értelmetlennek éreztem a munkát és önmagam. Sokat töprengtem azon, hogy mit lehet a halállal szemben kezdeni, mit tudna a csoportmódszer felkínálni.

Onko-pszichológiai tapasztalatomat átvizsgáltam és külső támpontok nélkül, empatikus hozzáállással sikerült megtalálni a kezdés motivációját és hangját, a csoportmunka értelmét.

Alapvetően, azt értettem meg, hogy a szociálpolitikai támogatottság által biztosított, elfogadható anyagi és kezelési helyzet mellett, a csoportmunkára jelentkező hat anyának – feleségnek és egyénnek prioritás a lelki fejlődés, a támogató családi környezet megteremtése illetve a közösségi szerepvállalás. Ebben tudtam segíteni, a családterápiás háttérnek is köszönhetően. Nyilván ez a szakmai beidegződés nem bizonyult önmagában elegendőnek és hatékonynak, így már induláskor módszertanilag eklektikus, holisztikus jellege lett a csoportintervenciónak:

- önszegítő (self-help group) jellege
- támogató – ventilációs és feldolgozó jellege
- kommunikáció fejlesztő jellege
- relaxációs és félstrukturált (gyakorlatok által) jellege.

A sajátos szakmai megközelítés alapján, a harmadik találkozás alkalmával sikerült a sorsvertség általánosan jellemző hangulatát és történetét, a családi és párkapcsolati interakciók szempontjából is megismerni. Fedő problémaként, arc nélkül, jelentkezett a családi élet.

Mária elmesélte, hogy a Tomi kutyustól meg kell szabadulni, mert a család, sőt a szomszédok sem bírják. A csoporttagok furcsa állat-centrikus történetekkel gyorsan és védelmező hangnemben válaszoltak. A szintek lehámozása, átbeszélése során kiderült, hogy a nem kívánt kutya a Mária alkoholbeteg férje, akit vidékre szeretne költöztetni, hogy beteg gyerekével és lányával szimbiotikus, túlfüggő kapcsolatban éljenek. Az alapítványi munka elkezdése előtt (2 éve) „mindent megcsináltam a férjemnek”, meséli Mária. Ő volt az egyetlen híd a férj és gyerekek között. Partneri viszonyt azonban évek óta nem élnek férjével – nem közös a hálószoba.

Ibi folytatja a témát: „Mi nagyon jól vagyunk a férjemmel. Este megbeszélünk mindent... a jobb oldalra fektetem az eget, a férjemet és a balomra a

mélységet... a lányomat.”. Ibi megtermett asszony, olyan földanya típus, aki csoportmunkánk alatt elsőnek választotta az életet, a jövőt. Ötödik alkalommal elmesélte, hogy „póttestvért” vállalnak. Ezidáig férje akarta, de most ő is gondolkodik rajta, az előző veszített terhesség ellenére is.

Kati nehezen vállalta, hogy szeretné serdülő, de beteg fiával átrendezni a kapcsolatot: „Azt szeretném, hogy a szeretet maradjon meg, de hogy úgy szeressem, mint a másik gyermekem.”. Férje alkoholbeteg és mozgáskorlátozott. Nem élnek párkapcsolati életet és ő is a 14 éves fiával együtt alszik.

Találkozásaink alatt, a serdülő gyerekek (leginkább fiúk) érhető – természetes identitáskeresése és leválási törekvéseik illetve az anya és felség szerep újratalálása központi kérdéssé alakultak. A serdülő gyereket felnevelő családi / normatív krízisről Mária így vélekedik: „A kor hozza magával. Még most sem tudom elfogadni, mert nem találok a helyem. Becsukom az ajtót, de fáj!”. Anci elmondja, hogy ő nem volt különösen szoros kapcsolatban fiával, de a gyerek szíve választottját, partnerét nem tudja elfogadni: „Nem tudom, hogy barátként vagy anyaként szóljak a fiamhoz!”.

Ibi megerősíti, hogy fontos a rugalmasság, a határok és szabályok újratárgyalása és megvonása illetve a lojalitás konfliktusok felvállalása: „Nálunk kopogtatunk, ha be akarunk menni lányunk szobájába!”.

A családi fényképekkel való munkából, Erzsébet és Mária történetét és felvételeit ismertetem. Erzsébet a képek bemutatása előtt elmondja, hogy: „Nagyon szép gyerekkorom volt, de a házasságom rosszul kezdtem. Nem tudom, hogyan fogom végezni. – 34 fokos hideg volt, szinte megfagytak a vendégek. A pap is telefonált, hogy megkérték már a lány kezét ... ha újra lehetne kezdeni sok mindent változtatnék.” Az első kép, a sikertelen esküvő. A második és harmadik felvétel óvodai illetve iskolai környezetben készült. A két utolsó a családban, ahol kiderül, hogy a 10 éves Attila HIV fertőzött. A fia haldoklásának történetét fűzi hozzá: „Betegnagydíjas kórházban voltam. Egyszer jön az orvosnő, hogy G.-né haldoklik Attila. Ha életben tartja, ameddig érkezik a SMURD (rohammentő szolgálat) akkor van egy lehetőség. Bementem Attilához. Forogtak a szemei. Nem tudtam, mit tegyek. Kedvesen megkérdeztem: „Attila ... Attila fiam vajon levágtuk a körmeidet?. Megmentettem a gyermeket!”

A Mária által választott első képen, a nagycsalád és az 1 éves egészséges kisfiú látható: „Nagyon síros gyermek volt az enyém. 24 órából, 22-t sírt. Hosszú haja volt. Beteges volt. Egy hét injekció, egy hét szünet.”, meséli az anya. A második

felvételen, a fiú a testvérek társaságában ül. A harmadik képen a 3 éves kisfiú beteg: „'89 után, a betegség híre után nem ünnepeltük a születésnapot. 1999-ben döntöttem úgy, hogy újra kell kezdeni a családi életet, mert tönkrementünk. A férjem iszákos, gyenge”. 2000-ben, december 22-én, karácsony előtt készült a negyedik felvétel, amikor 41 fokos tartós lázban feküdt a fia és ő imádkozott, hogy „az Úr ne vegye el”. Az ötödik képen, a konfirmációt örökítették meg: „A fiam nagyon beteg volt. Az ördöggel akart egyezséget kötni, kártyázni akart a szurkos üst mellett. Az ápolónőket kérte, hogy tegyenek mérget az ételébe. Nekem meg az orvosnő azt mondta, hogy nincs remény. Én elkezdtem akkor sírhelyet vásárolni, megbeszéltem a hantolást de egyszer csak azt mondtam magamnak, hogy az én fiam él és még nem fogom eltemetni!”. „Most jól vagyunk”, egészíti ki Mária a hatodik képet mutatva.

Próbacsoportnak indultunk. Munkacsoport vagyunk, és a továbbiakban az apák, férjek és érintett testvérek – rokonság bevonásával szeretnék együtt dolgozni.

3. Megjegyzések

Hat csoporttag, anya és szülő élettörténetén – tapasztalatain keresztül ismerttettem 103 marosvásárhelyi, illetve 5400 (UNAIDS 2004-es jelentés adatai szerint romániai HIV fertőzött gyerek és hozzátartozóik arc nélküli sorsát és a csoportmunka által kínált fejlődési – változási lehetőségeket. Csoportmunkánk folyamatban van. Kéthetente dolgozunk, alkalmanként 150 percet, az alapítvány székhelyén - Marosvásárhely, Mihai Viteazul út, 3 sz., 540080, MS, Románia.